

deras fortbestånd som små men relativt självständiga, familjebundna ekonomiska enheter långt fram på 1800-talet.

År 1992 kom före Uddeholmsdirektören Ture Ombergs välskrivna avhandling, där han med särskild sakkunskap från sin tidigare yrkesverksamhet skildrar bergsmannanäringen inom Linde och Ramsberg. Den är pregnant med sina klart skrivna kapitel alltifrån bergsmanshemman och bergslagstiftning till arbetskräften och jordbruket. Som introduktion till det litteraturrika ämnesområdet är den verkligen utmärkt.

Gösta von Schoultz

Antropologiska porträtt. Red. av *Christer Lindberg*. Studentlitteratur. Lund 1993. 166 s., ill.

I den etnologiska kurslitteratur som jag fick bekanta mig med i början av 1960-talet ingick Ragnar Numelins "Fältforskare och kammarlärde", som gav den tidens studenter en viss närmare bekantskap med de klassiska gestalterna i antropologins historia. Ett försök i samma genre, men med en rad olika författare, har nyligen givits ut av Studentlitteratur. Det rör sig om tio porträtt av framträdande antropologer verksamma från slutet av 1800-talet till våra dagar. Urvalet är litet förbryllande och förklaras inte närmare i Jonathan Friedmans inledning. Här finns några av de stora akademiska banbrytarna, som Malinowski och Lévi-Strauss, men också en dristig upptäcktsresande och folkhälte som Knud Rasmussen.

Några av porträtten, t.ex. av just Rasmussen eller Maggie Karsten-Sveanders av sin fader Rafael Karsten, andas respekt och beundran. Men flera andra rycker närmast helgonglorian av den porträtterade. Margaret Meads storhet som kulturpersonlighet framhålles visserligen men också hennes märkliga prestation att lyckas dupera den akademiska världen med en våldsamt tidsbunden partsinlaga, för att inte säga ett falsarium ("Coming of

Age in Samoa") i 55 år. Melcher Ekströmers porträtt av Malinowski är särskilt spännande att läsa. Dels skildras dennes särpräglade bakgrundsmiljö, det slutande 1800-talets Krakow, mycket fint, dels ges en på Malinowskis efterlämnade dagböcker fascinerande bild av hans liv i fältet, bilden av en dagdrömmande ensling, som hellre tillbringade dagarna i fält med att läsa brittiska tegelstensromaner från 1800-talet än att intressera sig för "infödingarna". Det blir till slut kanske en karikatyr av en av antropologins stora men också en nyttig erinran om hur liv och verk kan skiljas åt av en avgrund. *Antropologiska porträtt* är en litet ojämn bok – några av bidragen slirar litet väl mycket in i akademisk antropologisk jargong – men ändå en intressant läsning.

Mats Hellspong

Thomas Lundén: Språkens landskap i Europa. Studentlitteratur. Lund 1993. 200 s., ill.

Kulturgeografen Thomas Lundén, anställd vid Svenska institutet, har författat denna utomordentligt användbara översikt av Europas många språk och språkminoriteter. Efter en givande genomgång av olika förhållanden som skapat och skapar språkbilden i Europa och som också kan förklara hur bilden kan komma att förändras i framtiden ger han en presentation av de olika staterna, hur de bildats, vilka språkliga minoriteter de rymmer och hur dessa hanterats. Mot den språkliga mångfalden i Centraleuropa, på Balkan och inte minst vid Kaukasus, ett resultat av århundraden av mer eller mindre frivilliga folkförflyttningar, står det förunderligt homogena Norden. Illustrationerna är kanske sällan särskilt åskådliga eller ens fullt begripliga och tryckfelen extra störande i en bok som handlar om språk. Men texten är desto mer levande, tryfferad med humor och några doser sarkasm, som ibland med fog ägnas den svenska troskyldigheten i språkfrågor. En ovanligt nyttig och underhållande bok.

Mats Hellspong